

KÚRIA

Bfv.III.1.480/2011/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2012. év május hó 22. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rongálás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pesti Központi Kerületi Bíróság 20.B.24.036/2010/6. számú, illetőleg a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 27.Bf.7918/2010/18. számú ítéletét az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2010. február 2-án kihirdetett 20.B.24.036/2010/6. számú ítéletével bűnösnek mondta ki az I. rendű terheltet társtettesként elkövetett jelentős kár okozó rongálás büntetében [Btk. 324. § (1) bek., (4) bek. a) pont]. Ezért őt 500 napi tétel, napi tételenként 1.000 Ft, összesen 500.000 Ft összegű pénzbüntetésre ítélte.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Bíróság, mint

másodfokú bíróság a 2011. április 20-án meghozott 27.Bf.7918/2010/18. számú ítéletével az elsőfokú határozatot, az I. rendű terhelt tekintetében annyiban változtatta meg, hogy

- bűncselekményének megnevezése társtettesként elkövetett rongálás büntette;
- pénzbüntetése napi tételének számát 400-ra, egy napi tételének összegét pedig 500 forintra - ezáltal a pénzbüntetés összegét 200.000 forintra - enyhítette. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

Az elsőfokú ítélettel megállapított - és a másodfokú bíróság által kiegészített - tényállás, I. rendű terhelt magatartására vonatkozó lényege a következő.

A Budapest V. Kerület, Szabadság téren lévő szovjet katonai emlékmű a Fővárosi Önkormányzat tulajdona, kezelője pedig a Budapest Galéria.

2002. évben az emlékművet lebontották, majd eredeti formájában újraépítették, a cselekmény idején újszerű állapotban volt.

Az emlékművet korábban többször megrongálták, ezért a rendőrség fémkordonnal vette körbe.

2006. szeptember 18-án

- 22 óra 6 perc körüli időben a Budapest V. kerület, Kossuth téren tüntetők közül több ezren átmertek a Szabadság térre;
- 22 óra 17 perc körül a Szabadság téren a Magyar Televízió Zrt. székházánál több ezer fő demonstrált és oda folyamatosan érkeztek emberek.

A tömegből kivált mintegy 300 fő el kívánta foglalni a Magyar Televízió székházát és le akarta rombolni a szovjet katonai emlékművet.

Az emlékmű ellen forduló emberek

- egy része felmásзва a rendőrségi fémkordonból rögtönzött állványra, hozzákezdett az emlékművön lévő szovjet címer lefeszégetéséhez,
- mások letépték a szovjet katonákra utaló feliratokat, továbbá
- voltak, akik leverték az emlékművet burkoló kőlapokat, az emlékművet összekenték festékekkel, különböző feliratokat mázoltak rá.

Az elkövetők együttes magatartása az emlékmű részleges megrongálását eredményezte.

Az I. rendű terhelt 22 óra és 22 óra 30 perc között a Kossuth

térről átvonuló tömeggel a Szabadság térre, ott pedig a szovjet katonai emlékműhöz ment.

Ekkor már mások hozzákezdték a szovjet címer lefeszégetéséhez.

Az I. rendű terhelt egyetértett a cselekményt megkezdők céljával és maga is részt kívánt venni a cselekmény végrehajtásában.

Felmászott az emlékműnek támasztott kordonelemre és egy fémrúddal feszegetve próbálta eltávolítani a címert.

A címer lefeszítése kb. 1 óra elteltével sikerült. Ezalatt az I. rendű terhelt és a többi, részben ismeretlenül maradt elkövetők egymást váltották a cselekmény végrehajtásában.

Az I. rendű terhelt a címer lefeszítését követően az emlékmű további rongálásában nem vett részt.

A címer lefeszítésével összefüggésben az emlékművön 1.888.000 Ft, az emlékmű dombormű részén a III. rendű terhelt és ismeretlen társai magatartása következtében pedig 1.128.000 Ft kár keletkezett.

A terheltek és részben felderített, részben ismeretlen maradt társaik cselekményei folytán a szovjet katonai emlékmű egészén a következő károsodások keletkeztek:

- az emlékmű jobb és baloldali emelvényén, valamint középső részén a burkoló mészkőlapok, valamint az elesett katonák nevét feltüntető márványlapok kettétörték, kicsorbultak, a szélek letöredeztek;
- az emlékmű elülső és hátsó oldalán elhelyezkedő domborművek kiszakadtak a helyükről és az emlékmű dombormű felülete a feszegetések miatt deformálódott, megrepedezett,
- lefeszgették az emlékművön elhelyezett aranyozott betűkből álló feliratokat,
- az emlékművet több helyen festékekkel leöntötték és különféle feliratokat mázoltak rá,
- lefeszítették az emlékmű elülső részén elhelyezett aranyozott szovjet címert, amit ismeretlen személyek a helyszínről elszállítottak és a Margit-hídról a Dunába dobtak.

A terheltek és részben ismert, részben ismeretlen maradt társaik cselekménye az emlékműben összesen 7.200.000 Ft kárt okozott.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazta. Jogi értékelése szerint az I. rendű terhelt magatartásával megvalósította a társtettesként elkövetett jelentős kárt okozó rongálás büntettét.

Hivatkozott arra, hogy az emlékmű felállításáról rendelkező 1945. évi IX. törvényt a 2007. évi LXXXII. törvény hatályon kívül helyezte, így jelenleg már nem tekinthető annak, aminek az 1945-ös törvény célozta. Az emlékmű a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 7. § (4) pontja alapján a kulturális javak körébe tartozik.

A helyreállítás teljes költsége 7.200.000 Ft volt, azonban az egyes terheltek magatartásaikkal, és ismeretlenül maradt társaikkal együtt jóval alacsonyabb kárt okoztak az emlékmű egy-egy részében.

A rongálás törvényi tényállásában nincs olyan eset, ami kulturális javak körébe tartozó tárgy ilyen összegű megrongálására vonatkozik; a jelentős kárt okozó és a kulturális javak körébe tartozó tárgy megrongálása külön-külön pontba tartozik.

A rongálás materiális bűncselekmény, befejezettségéhez kár bekövetkezése szükséges, a kár a dolog eredeti állapotának helyreállítási költsége, amihez igazodik a minősítés.

A társtettséghez szükséges közös egyetértés létrejött akkor, amikor az egyik elkövető által már megkezdett cselekedethez kapcsolódva, a többiek vele szándékegységben működtek.

Az I. rendű (és III. rendű) terhelt tehát rongálási tevékenységet fejtett ki, amikor mások a szobor rongálását már megkezdték, de még nem fejezték be.

Az I. rendű terhelt a címer leverését vitte véghez, míg a III. rendű terhelt a szintén felderítetlenül maradt társaival az emlékmű egyik domborművét ütötte.

Az elsőfokú bíróság szerint a véleménynyilvánítás alkotmányos szabadsága erőszakos magatartásban nem ölthet formát; ha mégis, az már társadalomra veszélyes.

A másodfokú bíróság szerint a bűnösségre vont következtetés okszerű és a jogi minősítés törvényes.

Az emlékmű hatályos jogszabályi háttere kapcsán hivatkozott

- a 2006. évi CIX. törvénnyel módosított, a szovjet-orosz katonai emlékművek és hősi temetők kegyeleti gondozásáról szóló 1947. évi XIX. törvényre;

- a 104/1996. (VII. 16.) Korm. rendeletre; ami kihirdette a Magyar Köztársaság Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya között a háborúban elesett katonák és polgári áldozatok emlékének megörökítéséről, valamint sírjaik jogi helyzetéről szóló, Moszkvában, 1995. március 6-án aláírt Megállapodást;

- az 1997. évi XLII. törvényre, ami kihirdette a Magyar Köztársaság és az Oroszországi Szovjet Szövetségi Szocialista Köztársaság között Moszkvában, 1991. december 6-án aláírt, a baráti kapcsolatokról és együttműködésről szóló Szerződést és a Szerződés szerves részét képező 1992. január 29-i és 1992. február 5-i külügyminiszteri levélváltást.

Hivatkozott továbbá

- a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Főosztályától és

- a Honvédelmi Minisztérium Hadisír Gondozó Hivatalától kapott tájékoztatásra.

A másodfokú bíróság szerint az emlékmű nem a kulturális javak körébe tartozik, hanem a 104/1996. (VII. 16.) Korm. rendelet alapján, mint emlékművet és kegyeleti létesítményt kell figyelembe venni.

A felrótt cselekmény társadalomra veszélyessége pedig abban áll, hogy az adott jogszabályi háttér mellett, amennyiben a Magyar Állam eltűri az emlékmű megrongálását, akkor fennáll a veszélye, hogy a másik fél sem tartja magára kötelezőnek a megállapodást a magyar hadisírok és magyar emlékművek vonatkozásában.

A felrótt magatartás, a rongálásban részvétel tényállásszerű, jogellenes és társadalomra veszélyes.

A címer eltávolításával maga az emlékmű sérül, mivel azzal együtt képez egységet.

A társadalomra veszélyességben tévedés sem helytálló. Nem lehet kérdéses a terheltek (így az I. rendű terhelt) tényszándéka.

Fel kellett ismerniük, hogy a rendőri kordonnal ellátott, újraépített emlékmű csoportos rongálása jogellenes. Ezt nem teszi kétségesse, hogy nem történt beavatkozás, vagy felszólítás a kivezényelt, közelben álló rendőri erők részéről.

Az összes körülmény figyelembevételével ugyanis fel sem merülhetett az elkövető részéről, hogy az erőszakos cselekmény rendőri, vagy hatósági jóváhagyás mellett zajlik.

A terheltek (így az I. rendű terhelt) a más elkövetőkkel együtt társtettesek.

Tárgyi feltétel, hogy közösen ugyanazt a szándékos bűncselekményt, alanyi feltétel pedig, hogy egymás tevékenységéről tudva, teljes akarategységben valósítsák meg.

A társtettesnek egészben vagy részben törvényi tényállási elemet kell megvalósítania. Nyitott törvényi tényállás esetében pedig mindazok társtettesek, akik részt vesznek az elkövetési magatartás kifejtésében, attól függetlenül, hogy megállapítható-e a bekövetkezett eredmény okozójának személye, vagy az abban való közrehatás mértéke.

Társtettség jön létre, ha az egyik elkövető már megkezdett tevékenységéhez, ennek ismeretében kapcsolódik - vele szándékegységben - a másik elkövető. Az emlékműnél történeteket pedig mindegyik terhelt észlelte.

A társtettség megállapításának nem feltétele a valamennyi elkövetővel szembeni vádemelés.

Nem merülhet fel az alkalmatlan tárgyon elkövetés, az elkövetők általi rongálás nem rekedt meg kísérleti szakban. Az emlékmű értékkel bíró vagyontárgy, az elkövetőkre nézve idegen, s olyan megállapítás sem tehető, miszerint azon sérelem nem okozható.

Mindemellett a másodfokú bíróság szerint adott ügyben nem volt alkalmazható a 2006. őszi tömegoszlátásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvény, mivel

- a törvény meghozatalakor nincs jogerős ítélet,
- a felrótt cselekmény nem rendőri tömegoszlátáshoz kapcsolódott,
- az elítélés alapja nem kizárólag a rendőrség által szolgáltatott bizonyíték.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt védője terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt

- elsődlegesen a 2011. évi XVI. törvény alkalmazása iránt, valamint a Btk. 27. § (2) bekezdésére hivatkozással felmentés,
- másodlagosan törvénysértő minősítés miatt, megváltoztatás érdekében.

Indokai szerint a 2011. évi XVI. törvény 2. § a) pontja alapján mód van a méltányolható körülmények között elkövetett, de nem a törvény 1. §-ának hatálya alá tartozó bűncselekmények miatt történt elítélés semmissé tételére.

Jelenleg ugyanis már van jogerős ítélet.

A 2006 őszen történtek pedig különös elbírálást igényelnek, amit a semmisségi törvény megalkotása igazol.

A méltányosságból semmissé nyilvánítás kapcsán tisztában kell lenni azzal, hogy az I. rendű terheltnek felrótt 2006. szeptember 18-i

cselekmény szerves részét képezte a Szabadság téren történt, rendőri túlkapásokkal övezett, kormányral szembeni tiltakozásnak. Ennek előzménye a szeptember 17-én kiszivárgott, egész országot megrázó beszéd, ami alapjaiban rendítette meg a fennálló kormányba vetett közbizalmat.

Mindemellett az I. rendű terhelt abban a téves feltevésben volt, hogy cselekménye társadalomra nem veszélyes, és erre alapos oka volt.

Az I. rendű terhelt cselekménye az adott történelmi helyzetben kialakuló forradalmi hangulat velejárója, egyenes következménye volt. E körülmények, valamint a mellette állomásozó rendőri egységek be nem avatkozása alapján alapos okkal hihette, hogy cselekménye - ami az elnyomó hatalom szimbólumának tekintett címer ellen irányult - adott helyzetben nem veszélyes a társadalomra.

Ezt támasztja alá, hogy a címer leverése után, célját elérve, cselekményét befejezettnek tekintette és eltávozott az emlékműtől.

Az indítvány szerint a társtettség nem állapítható meg, mert bár az objektív feltételei adottak, azonban szubjektív ismérvei hiányoznak.

Az I. rendű terhelt célja csak a címer eltávolítása volt, amit a térre érkezésekor, másokkal való akarategység nélkül szándékozott végrehajtani.

Így tudata nem foghatta át, hogy mindezt másokkal együtt, szándékegységben hajtja végre. Másoktól függetlenül is véghezvitte volna a címer eltávolítását, nem csupán mások cselekményének hatására, azok segítése céljából.

A társtettség időben körülhatárolható, tudatilag egyértelműen átfogható cselekmény vonatkozásában valósulhat meg.

A címernek az emlékműtől elválasztása után az I. rendű terhelt a helyszínről eltávozott, nem szándékozott az emlékművel kapcsolatos, más elkövetőkhöz társuló cselekményt végrehajtani.

A címer levétele jelentékeny kárral nem járt, eltűnéséért az I. rendű terhelt felelőssé nem tehető. A címer teljes értéke tehát nem minősíthető a rongálással okozott kárként.

Ehhez képest az I. rendű terhelt önálló tettes, cselekménye pedig csupán a címer eltávolítására, azzal okozott kárra, négy rögzítő kampó kimosztására korlátozódik. Ehhez kell igazodnia a jogi minősítésnek és jogkövetkezménynek.

A Legfőbb Ügyészség BF.97/2012/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat, I. rendű terhelt tekintetében hatályban tartását indítványozta.

Indokai szerint a 2011. évi XVI. törvény alapján az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozik a semmissé nyilvánítás, ez tehát nem felülvizsgálati ok.

A társtettesi minősítés elleni, a büntetés enyhítését célzó kifogás pedig törvényben kizárt, mivel az irányadó tényállást támadja. Az irányadó tényállás ugyanis rögzíti a társtettség megállapításának ténybeli alapját.

A tévedésre, mint büntethetőséget kizáró okra hivatkozás nem alapos. Az I. rendű terheltet az általa forradalminak vélt hangulat sem jogosította fel arra, hogy a jól láthatóan fémkordonnal védett, egyértelműen felismerhető köztéri emlékművet megrongáljon.

Nem volt olyan körülmény, ami miatt az I. rendű terhelt alappal következtethetett volna az emlékmű megrongálási lehetőségének megnyílására, továbbiakban nem tilalmazott voltára.

Más tulajdonának megkárosítása társadalomra veszélyes, tényállásszerű magatartás. Az emlékmű a Fővárosi Önkormányzat tulajdona, önhatalmúlag nem rombolható le, nem távolítható el.

Az emlékmű védelme a Magyar Állam nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettsége.

A Legfőbb Ügyészség hivatkozott

- az 1947. évi XIX. törvény 2. §-ára, mely szerint „minden község (város) köteles a területén lévő szovjet-orosz katonai emlékművet, hősi temetőt és sírokat költségvetésének terhére gondozott állapotban tartani”;

- az 1989. évi 20 tvr.-rel kihirdetett, a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben, 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. kiegészítő Jegyzőkönyvének 34. cikkére, mely szerint „[Elhunytak maradványai]

1. A megszállással összefüggő okból, vagy a megszállás és az ellenségeskedések miatt fogságba került és ezalatt elhalálozott személyek, továbbá az olyan személyek maradványait, akik nem az elhalálozás helye szerinti ország állampolgárai, tiszteletben kell tartani és sírjaikat a Negyedik Egyezmény 130. Cikke szerint kell tiszteletben tartani, karbantartani és megjelölni, amennyiben maradványaik, illetve sírjaik az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében nem esnek kedvezőbb elbírálás alá.

2. Mihelyt a körülmények és a szembenálló Felek közötti viszony lehetővé teszik, a Magas Szerződő Felek - amelyek területein az ellenségeskedések következtében a megszállás során, vagy fogságban elhalálozott személyek sírjai, illetve maradványaik más nyughelyei találhatóak - megállapodásokat tartoznak kötni annak érdekében, hogy:

- a) megkönnyítsék a síroknak az elhunytak hozzátartozói és a hivatalos sírnyilvántartó szolgálat képviselői részéről történő felkeresését és hogy szabályozzák annak gyakorlati módozatait;
- b) biztosítsák az ilyen sírok állandó védelmét és karbantartását;
- c) megkönnyítsék az elhunytak maradványainak és személyi dolgainak hazájuk, vagy amennyiben az nem emel kifogást, legközelebbi hozzátartozóik kérelmére történő hazaszállítását.

3. A 2. bekezdés b) vagy c) pontjára vonatkozó megállapodások hiányában és ha az ily módon elhunytak állama nem hajlandó a sírjaik karbantartásáról saját költségén gondoskodni, az a Magas Szerződő Fél, amelynek területén a sírok találhatóak, ajánlatot tehet az elhunytak maradványai hazaszállításának megkönnyítésére. Az ajánlat elutasítása esetén a Magas Szerződő Fél - az ajánlattételtől számított öt év elteltével és az érintett ország kellő értesítése után - a temetőkre és sírokra vonatkozó saját jogszabályainak megfelelő intézkedéseket foganatosíthatja.

4. Az a Magas Szerződő Fél, amelynek területén a jelen Cikkben említett sírok találhatóak, csak abban az esetben hantolhatja ki a maradványokat, ha:

- a) a 2. c) és a 3. bekezdés alapján jár el, vagy
- b) a kihantolást fontos közérdek - ideértve az egészségügyi és vizsgálati szükségességet - indokolja, mely esetben a Magas Szerződő Fél köteles mindenkor tiszteletben tartani a maradványokat és az érintett országgal közölni kihantolási szándékát és az újratemetés tervezett helyére vonatkozó adatokat."

- a 104/1996. (VII. 16.) Korm. rendelet 2. cikk 4. pontjára, mely szerint „A Felek biztosítják a magyar Köztársaság és az Oroszországi Föderáció területén levő, orosz, illetve magyar katonai temetkezési helyek, beleértve az emlékművek és más kegyeleti létesítmények védelmét és korlátlan időre szóló megőrzésük jogát."

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott. A védő felszólalásában a felülvizsgálati indítványt fenntartotta; álláspontja szerint

- egyrészt helye van a 2011. évi XVI. törvény alapján a jogerős ítélet semmissége megállapításának;

- másrészt megállapítható a terhelt esetében a társadalomra veszélyességben tévedés;

- harmadrészt nem lehet szó társtetteségről, egymás melletti tettesi elkövetésről. A Legfőbb Ügyészség képviselője ennek ellenében, az írásbeli nyilatkozatában foglaltakat fenntartva, a

terhelt pedig a védővel egyező tartalommal szólalt fel.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

Felülvizsgálatnak van helye

- a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor, valamint
- a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján, ha bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

A Be. 423. §-a (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható; felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.]. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Az I. rendű terhelt irányadó tényállás szerinti magatartása alapján a bűnösségére vont következtetés, a felrótt cselekmény jogi minősítése, továbbá a kiszabott büntetés is törvényes. Az I. rendű terhelt magatartása büntetendőségének, valamint a terhelt büntethetőségének törvényi feltételei hiánytalanok.

A Btk. 324. § (1) bekezdése szerint rongálást követ el, aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz.

Következésképpen a rongálás tárgya értékkel bíró dolog meglévő állaga, elkövetési magatartása pedig olyan állagváltoztatás, ami értékcsökkenéssel vagy értékvesztéssel jár. A dolog állaga a dolog fizikai - adott esetben részekből, elemekből álló - egésze által alkotott egysége,

- aminél fogva történik a dolog birtokban tartása,
- ami alapja és feltétele a dolog helyes, rendeltetésszerű funkcionálásának, illetve használatának, és
- ami a dolog értékét képezi.

Ehhez képest a dolog elkövető számára idegensége azt jelenti, hogy a dolog bármely eleme, része idegen.

A rongálás tehát a dolog fennálló állagának egységét bontja meg. Ekként pedig a dolog állagát képező bármely részének, elemének leválasztása, ha akár a leválasztás helye, akár a leválasztott rész

sérelmével jár, akkor ez a dolog állagsérelme, rongálása.

Az irányadó tényállás alapján - és egyébként köztudomású - tény, hogy az érintett szovjet katonai emlékmű állaga (többek között) a rajta lévő címerrel alkot egységet.

Következésképpen az emlékmű egyéb módon rongálása közbeni címert eltávolító - irányadó tényállás szerinti - magatartás eleve nem tekinthető (tárgyi oldalról sem) címerre korlátozott cselekvésnek. Átala ugyanis maga az emlékmű sérült, mivel azzal együtt képezett egységet.

Mindemellett kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő.

Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.

Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen ténykérdés. Mindez egyben azt is jelenti, hogy mindig közvetett bizonyítás a tudati tények (szándékosság, gondatlanság) bizonyítása.

Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami viszont jogkérdés.

Ha az irányadó tényállás valamely külvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.

Ha azonban az irányadó tényállás ilyen tényt, ténybeli következtetést, illetve azok valamelyikét nem tartalmazza, vagy a ténybeli következtetés helytelen, akkor a jogi értékelésnek nincs alapja, s ekként az adott törvényi tényállási elem (a szándékosság) sem állapítható meg.

Jelen ügyben azonban az irányadó tényállás tartalmazza az I. rendű terhelt társtettesi szándékegységére vont jogi következtetés ténybeli alapjait.

Az irányadó tényállás szerint az I. rendű terhelt tudata átfogta, hogy

- megkezdődött, folyik az emlékmű általános, nem csupán a címerre vonatkozó, állagsérelemmel járó rongálása;
- mindeközben ő a címert feszíti le, 1 órán át; s
- amikor sikerrel járt és abbahagyta a címer lefeszítését, akkor a többiek folytatták az emlékmű általános, állagsérelmet okozó magatartásukat.

Ha pedig megkezdett a sérelemokozás, tehát az állag megbontása megtörtént, folyamatban van, akkor abba kapcsolódó magatartása egyben az adott állag egésze elleni cselekményhez kapcsolódik, nem csupán az általa kiválasztott részhez. Magatartása az állag egésze elleni magatartás jogi sorsát osztja, nem csupán különálló, elszigetelt.

Kétségtelen, hogy mindig az elkövető választja meg magatartásának módját, ami - értelemszerűen - helyzeti előnyéből fakadó lehetőség. Ha pedig nem korlátozza a külvilág számára világosan és másik elkövető számára kifejezetten saját magatartása hatókörét, akkor az egyidejű, azonos térben, egymás észrevehető, elérhető - ekként közvetlen - közelségében kifejtett elkövetői magatartások kölcsönösen szándékegységben vannak.

Ilyen külvilágbeli fizikai feltételek mellett ugyanis - önmagában az érzékszervek természetes működése általi (s ekként szubjektíve sem befolyásolható) felfogóképessegből adódóan - nincs ésszerű alapja és ennél fogva indoka annak a következtetésnek, hogy az elkövető magatartásának tudattartalma nem fogta át a másik elkövető magatartását. A tudomásszerzés nélküli észlelés eleve szűk körben lehetséges, jelen ügyben pedig utóbbi közömbös.

Mindezek folytán a szándékegységben álló magatartások egymás jogi következményeit osztják.

Kétségtelen, hogy a végsérelem bekövetkeztekor (ami a 7,2 mFt kár alapja) az I. rendű terhelt nem volt ott.

Tudatában volt viszont annak, hogy olyan állagsérelembe kapcsolódott be, ami nem határolt, nem limitált, sem általa, sem más által. Erre vonatkozó, külvilágban felismerhető magatartás ugyanis sem részéről, sem más részéről nem történt. Ilyen a tényállásban nincs.

Ha pedig az elkövető nem jelöli ki világosan magatartása módját és határait, akkor ez utóbb számára - értelemszerűen - nem lehet mélység.

Ehhez képest közömbös - egyoldalú - részéről az a hivatkozás, hogy csupán a címert szándékozott leszedni. Magatartásával ténylegesen az egész emlékmű megrongálásához csatlakozott.

A kifejtettek azonos elvi alapon állnak a kísérlet esetében az elállás, önkéntes eredményelhárítás mögött meghúzódó törvényi megfontolással, aminek lényege, hogy az elkövetőnek a külvilágban érzékelhetően tennie kell azért, hogy utóbb csak a közbenső stádiumra kiterjedő szándéka miatt feleljen.

A Budapest V. Kerület, Szabadság téren lévő szovjet katonai emlékmű a Fővárosi Önkormányzat tulajdona, kezelője pedig a Budapest Galéria. Az I. rendű terhelt és részben ismert, részben ismeretlen maradt társai cselekménye az emlékműben összesen 7.200.000 Ft kárt okozott.

Következésképpen a felrótt cselekmény tényállásszerű.

A cselekmény tényállásszerűsége ellenében pedig csak olyan körülmények zárhatják ki a társadalomra veszélyességet (jogellenességet), melyek folytán az elkövető magatartása társadalom számára hasznos, de legalább tűrt.

E körbe tartozhat valamely alapjog gyakorlása, kiváltképp és időtlenül ilyen az élethez való jog, vagy a véleménynyilvánítás szabadsága [Alkotmány 54. § (1) bek., 61. § (1) bek.; Alaptörvény II. cikk, IX. cikk].

Ez azonban erőszakos magatartás csak akkor lehet, ha közvetlen jogtalan támadást, illetve annak közvetlen fenyegető veszélyét hárítja, vagy közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből ment [Btk. 29. §, 30. §]. Jelen esetben azonban egyikről sincs szó. Az I. rendű terhelt - irányadó tényállás szerinti - magatartása esetében a jogos védelem, vagy végszükség megállapításának törvényi feltételei nem állnak fenn.

Az emlékmű léte önmagában - értelemszerűen - nem ad erre alapot; az egyébként a magyar fél részéről nemzetközi szerződés és a kölcsönösség elve alapján - tehát nem egyoldalú alapon - fenntartott. A véleménynyilvánítás pedig erőszakos magatartással - nyilvánvalóan - nem gyakorolható.

Mindezzel összhangban áll, hogy a Btk. bármilyen motivációtól, indítéktól és célzattól függetlenül büntetni rendeli az erőszak kifejtését, ami ha testi épség elleni akkor a testi sértés, ha dolog elleni, akkor a rongálás bűncselekményét valósítja meg [Btk. 170. §, 324. §]. Mindemellett a jogosnak vélt igény erőszakkal érvényesítése is bűncselekmény [Btk. 273. §].

Közömbös tehát, hogy az I. rendű terhelt erőszakos magatartása milyen - adott esetben a társadalmi viszonyok megváltoztatására törekvő - megfontolásból eredt.

A kifejtettek egyben azt is jelentik, hogy közömbös az eljárt bíróságoknak az emlékmű jellegét illető álláspontja is.

Az elsőfokú bíróság szerint az emlékmű a kulturális javak körébe tartozik. Ezzel szemben a másodfokú bíróság szerint, mint emlékmű kegyeleti létesítmény veendő tekintetbe, s ehhez képest a nemzetközi szerződésből fakadó viszonyosság zavartalanságához fűzött érdekekkel ellentétes - és ekként társadalomra veszélyes - az I. rendű terhelt magatartása.

A lényeg azonban az irányadó tényállás szerinti magatartás mibenléte, ami kétségtelenül - az elkövetők (így az I. rendű terhelt számára) egyaránt idegen emlékműre (egyidőben és együtt) kifejtett - erőszak, és aminek következménye a kár.

Önmagában ezért nincs helye a társadalomra veszélyesség hiányára hivatkozásnak.

Megjegyzi a Kúria, hogy az adott emlékműnek az I. rendű terhelt által célzott címere - köztudomásúan - a Btk. 269/B. § (1) bekezdése szerinti önkényuralmi jelképet hordoz, ami nem tekintendő hatályban lévő hivatalos állami jelképnek; és nem vonható a Btk. 269/B. § (2) bekezdése hatálya alá sem. Ugyanakkor egyértelmű, hogy az ottlétének alapját a Legfőbb Ügyészség által is hivatkozott hatályos jogszabályok biztosítják. Ekként - büntetőjogi szempontból - valójában a jogszabály engedélye az, ami azt lehetővé teszi.

Utóbbi viszont szintén azt jelenti, hogy a fennálló helyzettel szemben fellépésnek nincs sem jogi, sem méltányolható alapja.

Ehhez képest pedig a társadalomra veszélyességben tévedésnek valójában azért nincs helye, mert e körben csupán a rongálás tényállási elemeinek van jelentősége. Az pedig - az irányadó tényállás szerint - kétségtelen, hogy az elkövetők (közte az I. rendű terhelt) tisztában voltak azzal, hogy az emlékmű számukra idegen vagyontárgy, aminek pénzben kifejezhető értéke van, magatartásuk pedig arra fizikai ráhatást, erőszakot fejt ki, ami károkozásra alkalmas volt.

A védő hivatkozott a 2006. őszi tömegosztatásokkal összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 2011. évi XVI. törvényre.

Előrebocsátja a Kúria, hogy a felülvizsgálat rendkívüli

jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség megállapításának - helyessége pedig kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A 2011. évi XVI. törvény viszont a felülvizsgálat törvényi okai körébe nem vonható körülményekről rendelkezik. A felülvizsgálat és a semmisség okai különbözőek.

Kétségtelen, hogy felülvizsgálat tárgyát képezi a büntetőjogi felelősségre vonás valamely anyagi jogi akadályának kérdése [Btk. III. Fejezet]. A 2011. évi XVI. törvény azonban nem erről, hanem az elítélés semmisségéről (semmissé nyilvánításáról) rendelkezik. Egyébként pedig úgy tűnik, hogy az I. rendű terhelttel szemben alapügyben hozott jogerős ítélet vonatkozásában sem alkalmazható.

A 2011. évi XVI. törvény 1. §-a a törvény erejénél fogva, a 2. §-a pedig a bíróság belátásától függően rendelkezik a semmisségről.

Ehhez képest a 2011. évi XVI. törvény 1. §-a szerint a semmisség törvényi feltétele, hogy

- a 2006. szeptember 18. és október 24. között,
- Magyarország területén,
- tömegoszlatásokhoz kapcsolódóan elkövetett
- hivatalos személy elleni erőszak, rongálás, illetve garázdaság miatti elítélés, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó rendzavarás, garázdaság és veszélyes fenyegetés szabálysértése elkövetésének megállapítása;
- amennyiben az elítélés vagy a megállapítás alapját kizárólag rendőri jelentés, illetve rendőri tanúvallomás képezte.

Tehát az I. rendű terhelt esete - az alapügyben terhére rótt rongálás bűncselekménye folytán - tárgyi szempontból eleve a 2011. évi XVI. törvény 1. §-a hatálya alá tartozik.

A törvény 1. §-ához fűzött indokolás szerint „A törvény szerint azonban ez a pozitív szabályozás nem alkalmazható az olyan terheltnek vagy szabálysértési eljárás alá vont személyek javára, akik a más - így a többi között képfelvételek, civil tanúk vallomásai, továbbá saját ténybeli, a bűnösséget beismerő vallomásuk - bizonyítékokra alapított tényállás szerint a gyülekezés, az emberi és politikai és alapvető szabadságjogok alkotmányos kereteiből erőszakos cselekvéssel kiléptek. Ők ezzel ugyanis büntető anyagi jogilag büntetendő, a büntetőeljárás során történt bizonyítás szempontjából pedig aggálytalanul megállapítható, erőszakos magatartást tanúsítottak.”

Az iratokból kitűnően kétségtelen, hogy az alapügyben eljáró

bíróság bizonyítékként vette figyelembe - többek között - az I. rendű terhelt ténybeli beismerő vallomását, valamint egy tanú vallomását, ami ellentétes a 2011. évi XVI. törvény 1. § zárófordulatával.

A 2011. évi XVI. törvény 2. § a) pontja ehhez képest lehetővé teszi a semmissé nyilvánítást

- a 2006. szeptember 18. és október 24. között,
- Magyarország területén,
- a tömegoszlattal közvetlen összefüggésben
- méltányolható körülmények között elkövetett
- más bűncselekmény, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértés miatti elítélés és megállapítás esetében.

Az I. rendű terhelt esete azonban a 2011. évi XVI. törvény 2. § a) pontja alá nem vonható, mivel utóbbi hatálya kizárólag az 1. §-ában meghatározotthoz képest „más” bűncselekményre terjed ki. A 2. § a) pontjának rendeltetése, hogy „amennyiben az 1. §-hoz kapcsolódó, de az annak hatálya alá nem, azonban bírósági hatáskörbe alá tartozó más bűn- vagy szabálysértő cselekmény elkövetését illető méltányolható körülmények merülnének fel, az arra jogosultak indítványára, illetve kérelmére a bíróság korábbi döntését, az eset összes körülményének alapos mérlegelését követően, semmisnek nyilváníthatja.” [2011. évi XVI. törvény 2. § a) pontjához fűzött indokolás]

Másrészt a 2011. évi XVI. törvény 1. § és 2. § a) pontjának összevetéséből az is következik, hogy az 1. § zárófordulata érvényes a 2. § a) pontjára is. Ellenkező esetben valójában bármely esetben - tehát az 1. § zárofordulata szerinti feltétel hiányában is - önmagában méltányosság alapján lehetősége lenne a bíróságnak az adott elítélés semmissé nyilvánítására.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat az I. rendű terhelt tekintetében a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2012. május 22.

*Dr. Akác József s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó
bíró, Dr. Varga Zoltán s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*bíróági tisztviselő
N-né TH*